

૧૧.(૨) પ્રિલિમિનરી પરીક્ષા :

ક્રમ	વિષય કોડ	વિષય	કુલ ગુણ	સમય
પ્રશ્નપત્ર-૧	01	Verbal Skill Gujarati + Verbal Skill English *	150 Marks	90 Minutes
પ્રશ્નપત્ર-૨	02	Quantitative Skill + Test of Reasoning (Non quantitative) *	150 Marks	90 Minutes
પ્રશ્નપત્ર-૩	03	General Studies * *	200 Marks	2 hours
Total			500 Marks	

* પ્રશ્નપત્ર-૧નું અને પ્રશ્નપત્ર-૨નું સ્તર (standard) ગુજરાત માધ્યમિક અને ઉચ્ચતર માધ્યમિક બોર્ડના ધોરણ-૧૨ કક્ષાનું રહેશે.

* * પ્રશ્નપત્ર-૩નું સ્તર (standard) સ્નાતક કક્ષાનું રહેશે.

૧૧.(૩) મુખ્ય પરીક્ષા (લેખિત) :

ક્રમ	વિષય કોડ	વિષય	કુલ ગુણ	સમય
પ્રશ્નપત્ર-૧	21	Gujarati (descriptive)	200 Marks	3 hours
પ્રશ્નપત્ર-૨	22	English (descriptive)	100 Marks	3 hours
પ્રશ્નપત્ર-૩	25 to 52	Optional Paper (descriptive) ***	200 Marks	3 hours
પ્રશ્નપત્ર-૪	23	General Studies -1 (Objective type, multiple choice questions)	200 Marks	100 Minutes
પ્રશ્નપત્ર-૫	24	General Studies -2 (Objective type, multiple choice questions)	200 Marks	100 Minutes
Total			900 Marks	

(*** Note : One subject to be selected from the following 28 subjects for Optional Paper -III :)

Sr. No.	Subject	Subject Code	Sr. No.	Subject	Subject Code
1	Gujarati Literature	25	15	Public Administration	39
2	English Literature	26	16	Philosophy	40
3	Hindi Literature	27	17	Zoology	41
4	Sanskrit Literature	28	18	Geography	42
5	Agriculture	29	19	Physics	43
6	Medical Science	30	20	Psychology	44
7	Animal Husbandary and Veterinary Science	31	21	Chemistry	45
8	Geology	32	22	Botany	46
9	Mechanical Engineering	33	23	Commerce and Accountancy	47
10	Electrical Engineering	34	24	Sociology	48
11	Civil Engineering	35	25	Law	49
12	Economics	36	26	History	50
13	Statistics	37	27	Management	51
14	Mathematics	38	28	Political Science and International Relation	52

SUBJECT CODE: 01 (Preliminary Examination/ પ્રિલિમિનરી પરીક્ષા)

PAPER – I : વિષય: ગુજરાતી વર્બલ સ્કીલ

કુલ ગુણ : ૭૫

સમય : 45 મિનિટ

- (૧) ગદ્યાર્થગ્રહણ (Comprehension)
- (૨) કહેવતો (Proverbs)
- (૩) રૂઢિપ્રયોગો (Idioms)
- (૪) સમાનાર્થી શબ્દો (Synonyms)
- (૫) વિરુદ્ધાર્થી શબ્દો (Opposite words/Antonyms)
- (૬) જોડણી (Spelling)
- (૭) અલંકાર (Figure of speech)
- (૮) સમાસ
- (૯) શબ્દસમુહો માટે સામાસિક કે પારિભાષિક શબ્દો
- ૧૦) સંધિ – જોડો અને છોડો
- (૧૧) છંદ
- (૧૨) વાક્ય શુદ્ધિ
- (૧૩) સાહિત્યકાર અને કૃતિ / ગ્રંથ

SUBJECT CODE: 01 (Preliminary Examination/ પ્રિલિમિનરી પરીક્ષા)

PAPER – I : English

Total Marks: 75

Duration: 45 Minutes

I. Grammar and Usage

- Article, pronoun, adjective, preposition, conjunction and questions tag
- Verb and tense; agreement between subject and verb; gerund, participle
- Modal auxiliaries; usage of can, may, could, should, etc.
- Use of some, many, any, few, a little, since and for
- Active and passive voice
- Degrees of adjectives
- Common errors of usage

Candidate's proficiency will be tested by questions on detection of errors in usage, or selection of grammatically correct sentence from a set of four alternative constructions or similar design considered appropriate.

II. Verbal Skills and Word Power

- Vocabulary
- Idioms and common phrases
- Spellings
- Homonyms, synonyms and antonyms, commonly confused words

Candidate's skill set may be tested by direct questions on synonyms and antonyms or by the task of completing one or more sentences where some words may be omitted by design. Word analogies may also be used to test skill in the area.

III. Comprehension

Reading Comprehension of Standard English passages of general interest is tested by means of main idea, factual, exceptions, assumption, inference and further application questions – just to mention some familiar types.

The candidate may be asked to contrast and compare statements of different positions on the same subject. The candidate may be asked to reassemble small passages from given sentences in a jumbled sequence.

SUBJECT CODE: 02 (Preliminary Examination/ પ્રિલિમિનરી પરીક્ષા)

PAPER – II : તાર્કિક કસોટી (GUJARATI MEDIUM)

મુખ્યત્વે સંખ્યાત્મક નહિ તેવુ તર્કશાસ્ત્ર (Reasoning mainly Non–Quantitative)

Total Marks: 75 MARKS

Duration: 45 Minutes

- ૧ ચિત્રાત્મક તર્ક (અરીસામાં અને પાણીમાં પડતાં પ્રતિબિંબ, આકૃતિની પસંદગી, અનુરુપતા દર્શાવતા પ્રશ્નો)
- ૨ તર્કમાં ભૂમિતિની સૂઝ (આકૃતિઓની ગણના, બિનસંખ્યાત્મક ચાર્ટનું અર્થઘટન, ઢોળાવ અથવા આડી રેખા દ્વારા અર્થઘટન)
- ૩ સંકેત (Coding) અને તેનો ઉકેલ (Decoding)
- ૪ તર્કશાસ્ત્રની ભૂમિકા (Assumptions, Premises and Conclusions) (ધારણા, વિધાન અને તારણ)
- ૫ વેન આકૃતિઓ અને અનુમેય (Syllogism)ની સમસ્યા – અનુમેયના નિયમો , વિરોધાભાસ
- ૬ સત્યનું કોષ્ટક - જોડાણ (Conjunction) અને શરતો (Conditions) નું અર્થઘટન .
- ૭ સત્યની માત્રા, યોગ્ય કાર્યવાહી (Degree of Truth, Courses of Action)
- ૮ વિવિધ પરિસ્થિતિમાં ઉકેલ (Analytical Reasoning) – જુથ પસંદગી , બેઠક વ્યવસ્થા , અનુસુચિ વ.ની પસંદગીનો સમાવેશ થતી હોય તેવી રમતો .
- ૯ ગુણધર્મો શોધવાનો પ્રશ્નો
- ૧૦ પ્રમાણ (Magnitude) ની તુલના
- ૧૧ દિશા વિષયક પ્રશ્નો
- ૧૨ કુટુંબ વિષયક પ્રશ્નો

વિવેચનાત્મક તર્ક :

- ૧૩ કાર્ય અને કારણ : વિવેચનાત્મક તર્કનો પાયો
- ૧૪ તાર્કિક ભૂલો : અતાર્કિક દલીલોની ઓળખ
- ૧૫ વિવેચનાત્મક તર્ક દ્વારા પ્રશ્નોના ઉકેલ

તર્કબદ્ધ નિર્ણય લેવાની ક્ષમતા :

- ૧૬ વિશિષ્ટ પરિસ્થિતિમાં નિર્ણયો લેવાની ક્ષમતા
- ૧૭ સનદી સેવામાં નિર્ણય લેવાની ક્ષમતા
- ૧૮ સુશાસન અને ડહાપણભર્યા નિર્ણયો લેવાની સૂઝ

SUBJECT CODE: 02 (Preliminary Examination/ प्रैलिमिनरी परीक्षा)

PAPER - II : Reasoning (Mainly Non-Quantitative) (ENGLISH MEDIUM)

Total Marks: 75 MARKS

Duration: 45 Minutes

- 1 Pictorial Reasoning – Mirror and Water Images, Selection of Figures, Analogy Questions.
- 2 Geometric Perception – Counting Of Figures, Folding Of Papers, Interpretation of Non – Quantitative Charts, Interpretation of Slope, Cube Cutting etc.
- 3 Coding & Decoding
- 4 Introduction to Logic - Assumptions, Premises and Conclusions
- 5 Venn Diagram & Syllogism Problems – Rules of Syllogism , Concept of Contradiction
- 6 Truth Table – Interpretation of Condition and Conjunctions etc.
- 7 Degree of Truth & Courses of Action
- 8 Games Involving Selection of Group, Sitting Arrangement, Scheduling Etc.
- 9 Attribute Search Problems
- 10 Magnitude Comparison Of More Than Two Entities
- 11 Direction Problems
- 12 Family Related Problems

Critical Reasoning

- 13 Cause And Effect As Foundation Of Critical Reasoning
- 14 Fallacies: Avoiding Invalid Arguments
- 15 Solving Critical Reasoning Questions

Logical Decision Making

- 16 Decision Making Under Specific Conditions
- 17 Decision Making In Government Services
- 18 Decision Making For Good Governance

SUBJECT CODE: 02 (Preliminary Examination/ પ્રિલિમિનરી પરીક્ષા)

PAPER – II: ગણતરી સંબંધિત ક્ષમતા (Quantitative Ability)

(GUJARATI MEDIUM)

Total Marks: 75 MARKS

Duration : 45 Minutes

1. સંખ્યા વ્યવસ્થા (જુદા જુદા પ્રકારની સંખ્યાઓ, વિભાજ્યતાનું પરીક્ષણ, ગુણનફળમાં એકમની સંખ્યા, શેષ)
2. વર્ગ, વર્ગમૂળ અને ઘન
3. અવિભાજ્ય સંખ્યાઓ, અવયવો અને ગુરુત્તમ સાધારણ અવયવ અને લઘુત્તમ સાધારણ અવયવ
4. દશાંશ અવયવ
5. પ્રમાણ, હિસ્સો અને ચલ
6. ત્રણનો નિયમ અને સાંકળનો નિયમ
7. ભાગીદારી
8. ટકાવારી (ચલ સંબંધિત સમસ્યાઓ)
9. બીજગણિતની ભૂમિકા (BODMAS – કાનાભાગુવઓ – વિચિત્ર પ્રતીકોની સરળ સમજૂતી)
10. રૈખિક સમીકરણ (એ કે બે ચલમાં)
11. ઉંમર સંબંધિત પ્રશ્નો
12. સરેરાશ યા મધ્યક, મધ્યસ્થ અને બહુલક, ભારિત સરેરાશ
13. કાર્તેઝિયન યામ પદ્ધતિ (બે બિંદુઓ વચ્ચેનું અંતર, વિભાજનું સુત્ર, સાદાં વિસ્તાર ક્ષેત્ર)
14. ઘાત અને ઘાતાંક (દ્વિપદીય અભિવ્યક્તિમાં વર્ગ અને ઘન સંબંધિત સુત્રો, અવયવો, દ્વિપદીય અભિવ્યક્તિનાં પારસ્પરિકો, કરણી તથા તેનો ઉકેલ અને સરખામણી)
15. નફો અને નુકસાન (નફાનો ગાળો, ક્રમિક વળતર, ખોટાં માપ - તોલના ઉપયોગ દ્વારા મેળવાતો લાભ)
16. મિશ્રણ અને એલિગેશન (સંયુક્ત મિશ્રણ, પુનરાવર્તિત ભેળસેળ)
17. સાદું અને ચક્રવૃદ્ધિ વ્યાજ (અસરકારક વ્યાજદર, સમાન હપ્તા)
18. સમય અને કાર્ય (કાર્ય અને વેતન, પાઇપ અને ટાંકી)
19. સમય અને અંતર (સાપેક્ષ ગતિ, ટ્રેન નાવ અને સ્ટીમર સંબંધિત પ્રશ્નો)
20. ગણનો સિદ્ધાંત (ગણતરીનું સુત્ર)
21. ગણતરી, ક્રમચય અને સંચય (પુનરાવર્તિત ક્રમચય, ક્રમચય અને સંચયનું પાયાનું સુત્ર)
22. સંભવિતતાનો સિદ્ધાંત (પૂરક ઘટનાઓ, સ્વતંત્ર ઘટનો, ઉમેરવાનો સિદ્ધાંત, ભૌમિતિક સંભવિતતાઓ)
23. અસમાનતા (ત્રણ ચલ સુધી ન્યુનતમ અને મહત્તમ મૂલ્ય શોધવાની પદ્ધતિ)

24. વર્ગાત્મક સમીકરણ – એક ચલમાં (વર્ગની લાક્ષણિકતાઓ, સમીકરણ હલ કરવામાં અવયવની પદ્ધતિઓનો ઉપયોગ)
25. શ્રેણી અને શ્રેઢી (સમાંતર શ્રેણી (AP) ની n સંખ્યાના સરવાળા, ગુણોત્તર શ્રેણી (GP) ની n સંખ્યાના સરવાળા, અનિશ્ચિત ગુણોત્તર શ્રેણીના સરવાળા, સમાંતર તેમજ ગુણોત્તર (AP & GP) સંયુક્ત શ્રેણીના સરવાળા)
26. રેખા, ખૂણા, ત્રિકોણ, ચતુષ્કોણ (સામાન્ય ભૌમિતિક આકૃતિઓ, સાદી કે ત્રાંસી સમાંતર રેખાઓના ગુણધર્મો, ત્રિકોણની સાપેક્ષ બાજુઓના માપનના ગુણધર્મો, પાલથાગોરસનું પ્રમેય, ચતુર્ભૂજ, લંબગોળ, સમાંતર બાજુ ચતુષ્કોણ, સમભુજ ચતુષ્કોણ)
27. વર્તુળ
28. ક્ષેત્રફળ અને પરિમિતિ (લંબચોરસ, ત્રિકોણ, વર્તુળ વગેરે)
29. જથ્થો અને સપાટીનો વિસ્તાર (છ સમાંતર બાજુ ધરાવતો ઘન, ઘન સિલિન્ડર , શંકુ આકાર, ગોળાકાર)
30. જથ્થાત્મક તુલના (ગાણિતિક, બીજગણિતક, ભૌમિતિક)
31. કેલેન્ડર (પંચાંગ)
32. ઘડિયાળ
33. પ્રવેગ
34. સંખ્યાઓની શ્રેણી
35. ઝડપી ગણતરીથી માહિતીનું અર્થઘટન
36. માહિતીનું અર્થઘટન (Data interpretation)
37. માહિતીની પર્યાપ્તતા (Data sufficiency)

SUBJECT CODE: 02 (Preliminary Examination/ ପ୍ରିଲିମିନରୀ ପରୀକ୍ଷା)
PAPER-II: Quantitative Ability (ENGLISH MEDIUM)

Total Marks: 75 MARKS

Duration: 45 Minutes

1. Number system – different types of numbers, tests of divisibility, unit digit in product, remainders
2. Square, square root and cube
3. Prime numbers, factorization and HCF & LCM
4. Decimal fraction
5. Ratio, proportion and variation
6. Rule of three & chain rule
7. Partnership
8. Percentage – problems involving product of variables
9. Introduction to algebra – BODMAS, simplification of weird symbols
10. Linear equations – in one and two variables
11. Problems on ages
12. Average of mean, median, mode – including weighted mean
13. Introduction to Cartesian co – ordinates – distance between points, section formula, area in simple cases
14. Power and exponent – formulae involving squares and cubes of binomial expressions, factorisation, reciprocals in binomial expressions, surds, rationalization of surds, comparison of surds
15. Profit and loss – margin of profit, successive discounts, gains from using false weights and measures
16. Mixture and Alligation – compound mixture, repeated adulteration
17. Simple and compound interest – effective interest rate, equated instalments
18. Time and work – work and wages, pipes and cistern
19. Time and distance – relative speed, problems on trains, boats and streams
20. Set theory - counting principle
21. Counting, permutation & combination – permutation with repetition, basic formulae of permutation and combination
22. Probability theory – complementary events, independent events, addition principle, geometric probability
23. Inequalities – application to finding minimum and maximum value of sum and product of up to three variables
24. Quadratic equation – properties of roots, factorization method to solve equations
25. Sequences and progressions – arithmetic progression, sums of n terms of an AP in general, geometrical progression, sum of n term of a GP , sum of infinite GP , sum of mixed AP and GP

26. Lines, angles and common geometrical figures – properties of transverse of parallel lines, properties of related to measure of sides of a triangles, Pythagoras theorem, quadrilateral, rectangle, parallelogram, and rhombus
27. Circles
28. Area and perimeter – of rectangles, triangles, circles etc.
29. Volume and surface area – of cuboids, cubes, cylinder, cone, and sphere
30. Quantitative comparison – algebraic and geometrical included
31. Calendar
32. Clocks
33. Races
34. Number series – including application in matrix and simple geometric forms
35. Speed – math for data interpretation
36. Data interpretation – tables, pie charts, bar charts, line chart etc.
37. Data sufficiency

SUBJECT CODE: 03 (Preliminary Examination/ પ્રિલિમિનરી પરીક્ષા)

PAPER – III: સામાન્ય અભ્યાસ (GUJARATI MEDIUM)

કક્ષા: સ્નાતક

કુલ ગુણ-૨૦૦

પ્રશ્નપત્રનો પ્રકાર: હેતુલક્ષી

સમય: ૧૨૦ મિનિટ

૧. ગુજરાતની ભૂગોળ:ભૌગોલિક, આર્થિક, સામાજિક અને ઔદ્યોગિક.
૨. નીચેની બાબતોમાં સરકારી નીતિ, કલ્યાણ યોજનાઓ તથા આ બાબતોમાં સમસ્યાઓ અને પ્રશ્નો.
(ક) બાળ વિકાસ (ખ)મહિલા વિકાસ (ગ) યુવકોનો વિકાસ (ઘ) આદિવાસી વિકાસ (ચ) સામાજિક દ્રષ્ટિએ વંચિત વર્ગોનો વિકાસ (છ)વિકલાંગોનું કલ્યાણ (જ) વયોવૃદ્ધ લોકોનું કલ્યાણ (ઝ)કામદાર કલ્યાણ
૩. ગુજરાતમાં શિક્ષણ વ્યવસ્થા-રાજ્ય નીતિ,સમાજના નબળા વર્ગોના અને મહિલાઓના શિક્ષણ વિષયક પ્રશ્નો, શિક્ષણનું ખાનગીકરણ-શિક્ષણના ક્ષેત્રમાં પ્રવેશ, ગુણવત્તા, દરજ્જો તેમજ સામાજિક ન્યાય સંબંધી મુદાઓ, ઉચ્ચ શિક્ષણની સંસ્થાઓ, ઉચ્ચ શિક્ષણ સામેના પડકારો, સર્વશિક્ષા અભિયાન, મધ્યાહ્ન ભોજન યોજનાની ભૂમિકા અને મહત્વ.
૪. માનવ સંશાધન-વિકાસ:
૪.૧ ભારતનો માનવ સંશાધન વિકાસ: ભારતની લોક વસ્તીની વર્તમાન પરિસ્થિતિ, સંખ્યાત્મક સ્વરૂપ (પરિમાણ અને વૃદ્ધિ, લિંગ, ઉંમર, શહેરી અને ગ્રામીણ) અને ગુણાત્મક સ્વરૂપ (શિક્ષણ અને આરોગ્ય વિષયક કાળજી) વસ્તી વિષયક નીતિ અને ૨૦૫૦ સુધીની ધારણા, આધુનિક સમાજમાં માનવ સંસાધન આયોજનનું મહત્વ અને આવશ્યકતા, માનવ સંશાધન-વિકાસના આયોજનમાં સમાવિષ્ટ અંગભૂત ઘટકો અને પરિબળો, ભારતમાં બેકારીનું સ્વરૂપ, પ્રકારો અને સમસ્યા, ભારતમાં રોજગાર માટેનું વલણ, વિભિન્ન વિભાગોમાં કુશળ કામદારોનો માંગણી-દર, માનવ બળના વિકાસ માટે કાર્યરત સરકારી અને બિનસરકારી સંસ્થાઓ. સરકારની રોજગાર નીતિ, બેરોજગારી અને અલ્પ રોજગારી ઓછી કરવાની જુદી જુદી યોજનાઓ.

૪.૨ **શિક્ષણ:** માનવ સંશાધન વિકાસ અને સામાજિક પરિવર્તનના સાધન તરીકે શિક્ષણનો વિચાર, ભારતની (પૂર્વ પ્રાથમિકથી ઉચ્ચ શિક્ષણ) શિક્ષણ પ્રણાલી (શિક્ષણનું સાર્વત્રીકીકરણ, શિક્ષણનું વ્યવસાયીકરણ, ગુણવત્તામાં સુધારો, ડ્રોપઆઉટનું પ્રમાણ વગેરે) સમસ્યાઓ અને પ્રશ્નો, કન્યાઓ માટે શિક્ષણ, સામાજિક અને આર્થિક ગરીબ વર્ગ, અપંગો, લઘુમતિઓ, પ્રખરતા શોધ વગેરે, સરકારની શૈક્ષણિક નીતિ, યોજનાઓ અને કાર્યક્રમો, અનૌપચારિક શિક્ષણ અને પ્રૌઢ શિક્ષણના પ્રસારનું નિયમન અને નિયંત્રણ કરનારી સરકારી અને સામાજિક સ્વયંસેવી સંસ્થાઓ વગેરે, વૈશ્વિકરણ અને ખાનગીકરણની ભારતીય શિક્ષણ પર અસરો, રાષ્ટ્રીય જ્ઞાન આયોગ, રાષ્ટ્રીય ઉચ્ચશિક્ષણ અને સંશોધન આયોગ, આઇ.આઇ.ટી., આઇ.આઇ.એમ., એન.આઇ.ટી.

૪.૩ **વ્યવસાયિક શિક્ષણ:** માનવ સંશાધન વિકાસના સાધન તરીકે વ્યવસાયિક/ટેકનિકલ શિક્ષણનો વિચાર, ભારતની વર્તમાન સ્થિતિ, શિક્ષણ પ્રણાલી અને તાલીમ, સરકારી નીતિ, યોજનાઓ અને કાર્યક્રમો-સમસ્યાઓ, પ્રશ્નો અને તેના નિરાકરણના પ્રયત્નો. વ્યવસાયિક અને ટેકનિકલ શિક્ષણનો પ્રસાર, વિનિયમન કરનારી અને અધીસ્વીકૃતિ આપનારી સંસ્થાઓ.

૪.૪ **આરોગ્ય:** માનવ સંશાધન વિકાસના આવશ્યક અને મુખ્ય ઘટક તરીકે આરોગ્યનો વિચાર, જીવન ધોરણ વિષયક આંકડાઓ, વિશ્વ આરોગ્ય સંસ્થા – ઉદ્દેશ , રચના, કાર્યો અને તેના કાર્યક્રમો, સરકારની આરોગ્ય વિષયક નીતિ, યોજનાઓ અને કાર્યક્રમો, ભારતમાં આરોગ્યની કાળજી લેનારું તંત્ર, આરોગ્ય સાથે સંબંધિત સમસ્યાઓ અને તેના નિરાકરણ માટેના પ્રયત્નો, જનની-બાળ સુરક્ષા યોજના, રાષ્ટ્રીય ગ્રામીણ આરોગ્ય અભિયાન.

૫. **ભારતનું બંધારણ:** (૧) આમુખ (૨) મૂળભૂત હક્કો અને ફરજો (૩) રાજ્યનીતિના માર્ગદર્શક સિધ્ધાંતો (૪) ન્યાયતંત્ર (૫) કેન્દ્ર અને રાજ્ય સંબંધો (૬) વૈદ્યાનિક સત્તાઓનું વિભાજન (૭) રાજ્યપાલની નિમણૂક અને સત્તાઓ (૮) સંઘ યાદી, રાજ્ય યાદી અને સમવર્તી યાદી (૯) સંવિધાનિક સમિતિઓ (૧૦) સંઘ – રાષ્ટ્રપતિ અને ઉપ રાષ્ટ્રપતિ, મંત્રી મંડળ, ભારતના એટર્ની જનરલ, સરકારી કામકાજનું સંચાલન (૧૧) ચુંટણીઓ.

૬. કુદરતી આપત્તિ વ્યવસ્થાપન: કુદરતી આપત્તિની વ્યાખ્યા, સ્વરૂપ, આપત્તિના પ્રકાર અને વર્ગીકરણ. કુદરતી મુશ્કેલીઓ: કારણભૂત ઘટકો તેમજ તે સૌમ્ય કરનારી ઉપાય યોજના. પૂર, ભૂકંપ, ત્સુનામી, ભેખડો ધસી પડવી વગેરે, આપત્તિઓ હળવી બનાવવાની ઉપાય યોજના ઉપર અસર કરનારા ઘટકો.
૭. વિકાસ અને પર્યાવરણીય સમસ્યાઓ અને ઉપાયો.
- (૧) પર્યાવરણ સુરક્ષા, પર્યાવરણ સુરક્ષા ધારો, એર (પ્રિવેન્સન એન્ડ કંટ્રોલ ઓફ પોલ્યુશન) એક્ટ, વોટર (પ્રિવેન્સન એન્ડ કંટ્રોલ ઓફ પોલ્યુશન) એક્ટ, વોટર પોલ્યુશન, જંગલ સંરક્ષણ એક્ટની સામાન્ય જોગવાઈઓ.
- (૨) પરિસ્થિતિક તંત્ર (ઇકો સિસ્ટમ) અને જૈવ વિવિધતા (બાયો ડાયવર્સિટી-ઇકો સીસ્ટમ)ની વ્યાખ્યા, પરિસ્થિતિ વિજ્ઞાન (ઇકોલોજી) નો પાયાનો કન્સેપ્ટ, પરિસ્થિતિ તંત્રમાં પોષણ કડી.
- (૩) પર્યાવરણીય પ્રદૂષણ: હવા, પાણી, જમીન, દરિયાઇ, અવાજ, ન્યુક્લિયર તથા થર્મલ પ્રદૂષણ થવાના કારણો, અસરો અને નિવારવાના ઉપાયો, ગંદા પાણીના નિકાલની વ્યવસ્થા.
- (૪) ઇન્ફર્મેશન ટેકનોલોજી-પર્યાવરણ અને માનવીય સ્વાસ્થ્યમાં ફાળો.
- (૫) વૈશ્વિક પર્યાવરણ જેવા કે ક્લાઇમેટ ચેઇન્જ, એસિડનો વરસાદ, ગ્લોબલ વોર્મિંગ, વોટર શેડ મેનેજમેન્ટ, પડતર જમીનનું ઉપજાઉ જમીનમાં નવસંસ્કરણ.
૮. રાષ્ટ્રીય અને આંતરરાષ્ટ્રીય મહત્વની ઘટનાઓ.
૯. રમતો અને ખેલફૂદ: દેશ, ખેલાડી, રમતોના નિયમો, આયોજન, એવોર્ડ, આંતરરાષ્ટ્રીય રમતોત્સવ કે વિવિધ ટુર્નામેન્ટ/સ્પર્ધાઓ, રમતના રેકર્ડ, તાજેતરના પરિણામો તેમજ આ મુદાઓ સંદર્ભે ગુજરાતની સ્થિતિ.
૧૦. ભારતની સ્વાતંત્ર્ય પ્રાપ્તિ પૂર્વે અને એ પછી બનેલા મહત્વના બનાવો.
૧૧. સામાન્ય વિજ્ઞાન: રોજ-બરોજના વિજ્ઞાનના અવલોકનો અને અનુભવો કે જેમાં વિજ્ઞાનની કોઇ શાખાનો વિશિષ્ટ અભ્યાસ કર્યો નથી તેવી વ્યક્તિ પાસેથી અપેક્ષા રાખી શકાય તેવી બાબતો.
૧૨. રોજ-બરોજના બનાવો.

SUBJECT CODE: 03 (Preliminary Examination/ પ્રિલિમિનરી પરીક્ષા)
PAPER – III: GENERAL STUDIES (ENGLISH MEDIUM)

Standard - Degree level

Total marks – 200

Nature of Paper Objective Type

Duration – 120 minutes

1. **Geography of Gujarat :** Geographical, Economic, Social and Industrial
2. **The Government policies , welfare schemes and the problems and issues related to the following matters :**

- (A) Child Development
- (B) Women Development
- (C) Youth Development
- (D) Tribal Development
- (E) Development for Socially Deprived Classes
- (F) Welfare for disabled persons
- (G) Welfare for aged persons
- (H) Labour welfare

3. **Education system in Gujarat:**

State policy, Educational problems of Weaker Section of the Society and Women, Privatization of Education – issue of access to education, merit, quality and Social Justice. The institutions of Higher Education, the challenges of Higher Education, Serva Siksha Abhiyan, the role and importance of the Mid-Day Meal Scheme.

4. **Human Resource Development:**

4.1 **Human Resource Development in India** – present status of population in India - quantitative aspect (size and growth – Sex, Age, Urban and Rural) and qualitative aspects (Education and Healthcare). Population policy and projection up to 2050. Importance and need of Human resource planning in modern society. Components and factors involved in planning of Human resources. Nature, types and problems of unemployment in India, Trends of Employment in India, Demand estimate of skilled manpower in different Sectors and Areas. Governmental and Voluntary institution engaged in development of manpower. Govt. employment policy, various schemes to reduce unemployment and underemployment.

- 4.2 **Education:** Education as a tool of HR development and social change. Education (Pre-primary to Higher Education) systems in India. Problems and issues (universalization of education, vocationalisation of education, Quality improvement, Dropout rate etc.) Education for girls, Socially and Economically underprivileged classes, disabled, Minorities, Talent Search etc. Govt. policies, Schemes and programs for Education. Govt. and Voluntary Agencies involved in promoting, regulating and monitoring Formal, Non – Formal and Adult education, e-learning. Impact of globalization and privatization on Indian education. National Knowledge Commission, National Commission for Higher Education and Research, IITs, IIMs, NITs.
- 4.3 **Vocational Education:** As a tool of HR development. Vocational / Technical Education - Present status, systems and training in India. Govt. policies, schemes and programmes – Problems, issues and efforts to overcome them. Institutes involved in promoting, regulating, accrediting vocational and Technical Education.

5 The Constitution of India

- (1) Preamble
- (2) Fundamental Rights and Duties
- (3) Directive Principles of State Policy
- (4) Judiciary Systems
- (5) Central - State Relations.
- (6) Distribution of Legislative Powers
- (7) The appointment and power of the Governor
- (8) Union list, State list and concurrent list
- (9) Constitutional Committees
- (10) Union – President, Vice President, Council of Ministers , Attorney General of India, Management of Government functions
- (11) Elections

6 Disaster Management :

Definition, nature, types and Classification of disasters, Natural Hazards: Casuative factors and mitigation measures – floods, earthquakes, tsunami, landslides etc. Factors affecting mitigation measures.

7 **Development and Environmental issues and mitigation measures :**

- (1) General provisions of –
    - (A) Conservation of Environment, Environment Protection Act, Air (prevention and control of pollution) Act, Water (prevention and control of pollution) Act, Water Pollution, Forest Conservation Act.
  - (2) Definition of Eco- System and biodiversity - Ecology, the basic Concept of Ecology, Food chains in eco system
  - (3) Environment Pollution – causes, effects and mitigation measures of – Air Pollution, Water Pollution, Soil Pollution, Marine Pollution, Noise Pollution, Thermal Pollution and Nuclear Pollution. The disposal of dirty water.
  - (4) Role of Information Technology in Environment and human health.
  - (5) Global environment- Such as climate change, acid rain, Global Warming, Watershed Management. Rejuvenate of waste land to fertile land.
- 8 Important – National and International events.
- 9 **Sports and Games:** Country, player, the rules of games. Planning, Awards, International Sports Festivals or different tournament / competitions. Record / Achievement of games, Recent Results and the position of Gujarat in this regards.
- 10 The important events before and after the independence of India.
- 11 **General science** - day to day experience and observation of science for which a person has not studied any specific study of any branch of science.
- 12 Current events.